Ч. 65 (12.721). Львів, вівторок 24. березня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

У сліпій вулиці.

На маргінесі заяви посла Т. Голубка.

Львів, 21. березня 1931.

Вчора зреферували ми докладно обширну статтю посла Т. Голувка на тему останніх польсько-українських розмов та взагалі польсько-українського конфлікту й можливостей його злагіднення. Ця стаття появилася — як це ми вже зазначили — на передовому місці офіціяльної „Газети Польскої", чим надано їй характер офіціяльної заяви. Крім того пос. Голувко особисто був одним з тих, які ті розмови вели. Все те накладає на нас обовязок віднестися до статті п. Голувка поважно, розглядаючи всі уваги автора справді „сіне іра ет студіо".

Виходючи з того заложення підкреслимо теж спершу ті місця його статті, які вважаємо суто річевими. Це торкається передовсім ствердження, що поладнання польсько-українського конфлікту у тій небувало гострій стадії, в якій він нині находиться, є нерозривно звязане зі зміною настроїв серед широких верств громадянства. Ствердження цього факту є „новум" у польських проурядових сферах. Вони до цього часу цілковито легковажили психольогічний момент проблеми, підходючи до неї аж надто різко по військовому, наче забуваючи, що й у стратегії питання настроїв серед оперуючих військ та серед терену, на якому ведуться військові операції, грає багато важнішу ролю, ніж механічне пересування сил у наслідку механічного виконування — наказів. І тому ствердження ваги психольогічного чинника у цій трагічній справі, є у тих сферах безумовно явищем позитивним.

Другим поважним моментом у виводах посла Голувка, це остаточне ствердження, що „український елемент має право вважати себе співгосподарем того краю, і що йому належить повнота рівних з польським населенням прав та пошанування його національних і культурних інтересів". Розуміємо, що від представника польської офіціяльної — в даному випадку — думки, годі вимагати, щоби він станув на становищі української більшости та польської меншости у Східній Галичині (та взагалі 5-ти східних воєвідствах), і коли він бодай тепер признає слушним принцип повної рівнорядности прав обох національностей, про що виразно сказано у конституційних і міжнародніх зобовязаннях Польщі, на платформі „співгосподарств" — то це поступ, який теж слід прийняти до відома.

Але тут теж і починається ціла низка — непорозумінь. Бо дозволимо собі трактувати, як якесь прикре непорозуміння, ті дальші виводи автора, які не тільки не стоять у льогічному звязку з наведеними двома основними тезами його статті, але й яскраво їм суперечать.

Отже, коли автор признає необхідність зміни *масових* настроїв, то не розуміємо, чому він привязує таке значіння до заяви льояльности, зголошеної з трибуни представником парляментарного клюбу? Адже сам автор каже зовсім слушно: „Що з того, що найдеться кількох прихильних польському урядові українських політиків, коли їх не підтримає власне громадянство?". Ми змодифікуємо трохи це речення і спитаємо: Що з того, коли політичний розум, який не знає сентиментів і не кермується „прихильністю" чи нехіттю, лише реальними вимогами, навіть — припустім — подиктує українській репрезентації бажану для уряду декларацію, коли українські маси не зможуть підтримати цей крок своєї репрезентації, не будучи до нього психольогічно підготованими та потапаючи в настроях, викликаних дванацятилітнім досвідом, дванацятилітньою щоденною дійсністю?

І коли виходити щиро з потреби зміни настроїв, то чейже передовсім треба оминати нових таких актів, які ці настрої ще гірше розбурхали б. Чи п. Голувко дійсно вірить, що декларація „активної льояльности" українських парляментарів, така декларація, яка казала би про „активну співпрацю над розбудовою величі і сили польської держави" допомогла би в нинішніх умовинах до облекшення атмосфери, себто, що вона викликала би прихильний відгук серед мас українського населення, яке вічно ще засипує парляментарну репрезентацію причинками до історії „пацифікації"?! Ні, таки треба діл, тобто „сначала реформ", а потім уже надіятися на „успокоєніє", і то на таке, як це *ми* розуміємо — внаслідок справжніх реформ, а не „пацифікацій"...

У міркуваннях посла Голувка є одна страшна прогалина: Він слушно каже, що „ліквідація минулого" має причинитися до зміни настроїв обох сторін: українського і польського громадянства. Але зараз-же він підтягає під поняття минулого цілком ріжні речі: „польське громадянство повинно забути про саботажну акцію, а українське про пацифікацію". Ріжниця між цими моментами минулого дуже основна: українське зорганізоване громадянство ніколи не годилося зі саботажами, підчас самих саботажів і кількакратно потім найбільш авторитетно відмежувалося від них, осудило і осуджує; зате польське громадянство, в імені якого промовляє пос. Голувко, себто т. зв. табор маршала Пілсудського, уряд і він сам („маємо чисту совість, бо пацифікація була конечністю"...) не тільки до пацифікації призналися, але й надалі стоять на становищі її доцільности! Як можна жадати на такій платформі забуття минулого, тим більше, коли одночасно ось напр. у Львові, столиці Східної Галичини, місцевий орґан проурядового табору, пишучи про статтю п. Голувка — національний визвольний зрив з 1918 року називає далі „ребелією", а український нарід ділить на три групи: „українську партію", „русинів" і „москвофілів" — як якісь рівнорядні сили! („Слово Польске" з дн. 22. ц. м.).

Не диво, що після стільки нерозважних арґументаційних промахів, автор дійшов до цілком уже давного висновку, який підважує усю поваґу заторкненої проблеми: він заповідає „згоду" з українським населенням „понад головами українських партійників", ремствує на „професійних політиків" (чи це лицює казати таке саме п. Голувкові?) та закінчує фразами, які щонайменше треба би вже відкласти до архіву. Якщо те закінчення означає невдалий фразеольоґічний і не новий для нас зворот, то воно було просто зайве. Колиж має поважне значіння заповіди нових експериментів „понад головами провідників" — то це факт жалюгідний. Арґумент „Женеви" його не виправдає: ми вже відповідали п. Голувкові, що Женева не є актом якоїсь української зачіпки, лише самооборони, після вичерпання усіх інших спроб *фактичної* ліквідації того минулого, яке найважче на теперішньому затяжіло. Зачинювання очей на ці безсумнівні правди й намацування нових доріг знову напомацьки — знову ні одній стороні напевно потрібних успіхів не принесе.

Два виступи станиславівського владики в національно-громадських справах.

(Докінчення)

Політичне „credo" Преосв. Григ. Хомишина у Пастирському Листі.

На початку третьої частини Пастирського Листа читаємо:

„Чи поляки зрефлектуються і примінять до українського народу методу обєктивної справедливости і жичливости, чи дальше будуть примінювати дотеперішний систем, — вони самі беруть на себе відповідальність. До нас належить подбати самим за себе. Ми мусимо головно і то передусім ужити всіх зусиль, щоб наш нарід був духово здоровий і сконсолідований, щоби праця його була позитивна так, щоб навіть при найбільшім гнеті і поневоленню міг він зберегти свою творчу силу. Знана правда, що нарід ніколи не паде від посторонного противника, але сам через себе. Нарід може бути придавлений століттями чужою державою, може бути гноблений і переслідуваний, але коли він духово здоровий і зберeже внутрішну творчу силу, то перетреває всякі лихоліття і при даній сприяючій нагоді може вповні віджити й розвинутися, подібно як земля в зимі придавлена снігом і ледом знов відживає і родить, коли на весні леди сплинуть і сніги стопляться. А нарід несконсолідований і затроєний духовим розкладом сам через себе паде і стає погноєм для других народів або навіть коли й осягне свою самостійність — розпадеться. Три чинники становлять про могутність і грають велику ролю в життю і розвою народу, а іменно: сила мілітарна, фінансова і духова. З тих трох чинників найважніший духова сила і без неї тамті дві не можуть виконувати свого завдання. Ми не маємо ні мілітарної ні фінансової сили, але зате духову силу ми можемо і повинні осягнути. І тому хотяйби наша дотеперішна доля була для нас незнати яка нещасна, ми ніколи не повинні опускати рук і віддаватися зневірі".

З уваги на те всі українці мусять взятися за працю над духовими цінностями народу, руководячись при тім засадами надприродної віри й етики. Український нарід потребує розумних і досвідчених мужів передовсім для ведення корисної у наслідках політики. Станиславівський владика переконаний, що „найболючішою нашою раною" є факт, що „ми ніколи не мали мудрих і розважних політиків". Натомість „були в нас і дотепер є такі, що очайдушно кричать: всьо, або нічо! Неустанна неґація і нерозумна та уперта опозиція, яка не маючи за собою ніякого оперття, загнала нарід у сліпу вулицю чи радше в пропасть". З черги владика осуджує таких, що вели сервілістичну політику або політику „за миску сочевиці, за посади й особисті користи". Та були в нас і такі політики, що хоч мали „чисті руки і добру волю", то піддаючи сентиментам допу-

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 18 marca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 55 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 12. marca 1931 r. do ygn. VI. 1 Pr. 125/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 18 marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 11 marca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 55 z daty Lwów dnia 12. marca 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Suum cuique" w ustępie a) od słów „Zahalnyj obraz" do „prowynyły", b) od słów „odnacze" do „lojalnist", c) od słów „odnak" do „narodu", 2) w artykule pt. „Loterja" w ustępie od słów „zrobywsia" do końca artykułu znamiona ad ustęp 1) abc) zbrodni z § 65a uk., ad ust. 2) występku z § 308 i 300 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów ma na celu pod 1) abc) propagować wzgardę i nienawiść do administracji państwa, pod 2) wyszydzeniami odnośnie do sprawy ujawnionych niedokładności przy ciągnieniu losowych państwowych papierów kredytowych wywołać wzgardę do nadzorczych organów państwowych jakoteż przekręcaniami faktów w tym przedmiocie zaniepokoić sfery publiczności co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300 i 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

скались прикрих промахів. Наслідком того, що нам недоставало „мудрої, чесної і розважної політики“, нераз „одним махом“ пропадав весь наш національний дорібок. А правдива політика не ідентична ні з „широкою губою“, ні з „сильною гортанкою“, ні накінець зі „скорими ногами“ до агітації.

„Правдива політика — читаємо дослівно — се велика мудрість, всестороння і розумна орієнтація, панування розуму й розваги. Правдива політика се не особистий інтерес, але справа загального добра. Тому слушна засада, о якій я чув, висказана словами, що дураки бавляться в політиканьство, а мудрі люди творять і провадять політику. Може хтось оспорювати мій осуд нашої політики, може хтось оправдувати неудачі нашої політики, як прим. з вини самої української суспільности, але одно мусить мені признати, що у нас ніколи не було політиків і політики, якіб не відповідали вповні католицькій ідеольогії. Густо часто наші політики провадили народні справи з кривдою і навіть зі знехтованням віри і катол. Церкви. У нас під тим оглядом не було й нема рефлексії та примінення. Нехай буде хтобудь і якийбудь, щоб тільки „помагав“ без огляду і без розбору, чи будуть добрі чи лихі послідовности для віри й етики. „Богом чи чортом забута Україна“, сказав за української влади секретар війни в часі одного засідання Національної Ради в Станиславові. І сі слова влучно характеризують нашу політику в її відношенню до віри і релігії. То значить, що для богатьох наших політиків були рівнодушні засоби — етичні й неетичні, коли їм тільки здавалося, що вони ведуть до цілі. Тимчасом не всьо одно, чи Бог чи чорт помагає Україні“.

Тому то нам треба політиків, що придержувались би у своїй діяльности засад катол. віри й етики.

„Відтак розсудна і реальна політика вимагає, щоб зазначувати також повну льояльність до держави, в котрій тепер знаходимося. Уявляю собі, як українці читаючи се роблять великі очи і зі здивуванням питають: Як се можливе, щоб серед тих невиносимих відносин, серед яких український нарід знаходиться в польській державі, для неї заявляти і ще зазначувати льояльність і то повну? Так! Не тільки можливе, але се конечне і для нас хосенне. Підчеркую ще раз коротко се, що перше сказано: не Рада амбасадорів, але Провидіння Боже поставило нас, як частину українського народу, під власть польської держави і сему зарядженню мусимо підчинитися. Чому так Провидіння Боже зарядило чи допустило, ми не сміємо Бога питати і потягати до відповідальности. Можемо догадуватися причин як: для опамятання нашого і двигнення, чи для нашого укарання, але домагатись оправдання від Бога, се булоб велике зухвальство. Для нас най вистарчає, що всяке зарядження чи допуст Божий наймудріший, найсвятіший і для нас найхосенніший“.

„Крім сего практичний розум каже нам, що стоячи на ґрунті повної льояльности, маємо тим самим право домагатися від держави всіх нам належних і конечних прав до правдивого нашого культурного розвою, а державу спонукувати до сповнення обовязків зглядом нас. Хотяйби нас держава гнобила і переслідувала, то таки маємо завсіди і всюди зазначувати нашу льояльність, однак не по рабськи і по бараньочому, але підносячи заразом голосний спротив: за що мене беш? Бо якраз тоді наш голос протесту буде обоснований, а державі відбереться всяку основу до оправдання. Розвага каже, щоб не датися спровокувати. Вийти з рівноваги се знак слабосильности духа, а чинникам державним дається притоку до тим більшого і сильнішого наступу на нас. Сильніший нераз тільки чекає на те, щоби слабший противник вийшов з рівноваги і промахнувся, бо тоді має нагоду і притоку тим сильніше на него напасти і його вдарити. Рішучо доходити свого права, відважно боронитися, се наш обовязок, але в леґальний спосіб, заховуючи повну льояльність, розвагу і рівновагу духа. Льояльність для держави зовсім не перепиняє навіть поборювати правительственні чинники, колиб вони надуживаючи свого становища ломали справедливість, або ворожо виступали проти Церкви, віри і релігії. Я посунусь ще дальше і то на здивування може самих поляків, а на ще більше обурення українців, *а іменно, що наша льояльність має до того стреміти, щоб польська держава була сильна і забезпечена, але заразом справедлива*, а се послідне „conditio sine qua non“. А чому? *Бо сего домагається інтерес і добро самого українського народу.* Коли держава сильна і в добробуті та притім справедлива, тоді кожний нарід почувається в ній добре, має всі дані до свого життєвого розвою і приспособитися до своєї власної держави, коли політичні обставини на се зезволять“. (Підкреслення наші. — *Ред.*).

З черги Пресв. Григорій висловлює погляд, що якби поляки навіть, приймім, від нас забралися, то тоді ми своїми силами держави не створилиб, а на їх місце прийшлиб більшовики, які знищилиб весь наш національний дорібок, частинно вистрілялиб духовенство й інтеліґенцію, а частинно вивезлиб на Сибір та Соловецькі острови. Вони завелиб державну панщину, відібравши селянам землю та позбавивши їх плодів їхньої праці. Сталось би це тому, що ми не маємо ні державних мужів, ні відповідного державного апарату. Наслідком нашої непідготованости втратили ми власну державу, яку почали були будувати. Поляки, хоч і мали відповідних державних мужів і людей до творчої державної праці, то всеж, здобувши ту державу, мають до діла з такими труднощами, які нею потрясають. До будови держави не вистарчать тільки „руки, які бралиб, ані кишені, які ховалиб“, бо до цього треба „розважних мужів, чистих рук і благородних душ“.

Тут автор покликується на свідоцтво апостольського візитатора пок. Дженоккі про те, що українці не дозріли до державности. Дженокі, що був для нас дуже прихильний, сказав: „Ucraini nondum sunt maturi ad regendum“. Нам не можна бути наївними, а треба тверезо дивитися дійсності в очи.

„Але запитають українці: маємо позбутися ідеї нашої самостійної держави і вічно маємо полякам служити? За ніщо в світі. Нарід, котрий зрікається ідеї і надії своєї суверенної держави, сам себе заперечує, він не варт на світі іствувати. Ми не сміємо зречися ідеї власної держави, але не сміємо також її будувати тільки в фантазії, без відповідного приготування і без відповідних сил, бо се булаб тільки смішна наївність. Мудра і реальна політика не руководиться фантазією будучности, але робить те, що тепер наказує конечність, що можна тепер в даних умовах зробити і на що позволяють теперішні конечні обставини. Будучність перед нами закрита і до нас не належить, але наш обовязок виконати се, що наказує теперішність. Стараймося дороблятися і сили свої консолідувати так, щоб ми були приготовані на ту хвилю, коли годинник історії виб'є годину народження нашої держави. Горе нам, коли нас заскочить неприготованих, бо станеться з нами ще щось гіршого, як сталося при кінці світової війни. Коли однак будемо приготовані, а Боже Провидіння зарядить, щоб була наша власна держава, тоді будьмо певні, що наша держава стане, хотяйби не тільки Польща, але навіть цілий світ противився. — Чи та наша держава буде в союзі з польською державою чи осібно для себе самостійна, не наша річ тепер тим журитися. Не знаємо, що в собі криє будучність. Цілий Схід то великий сфінкс. Може з большевицького попелу і згарища збудяться нові народи і нові держави, зглядом котрих так Польща як і Україна мають відограти визначну ролю. Чую ще одно питання, а іменно: що станеться з ідеєю Соборної України? Справа ся для нас дуже дразлива і заразом зловіща. Наддніпрянську Україну трактуємо радше з боку сентиментального перечулення і фантазії, ніж в її реальних і позитивних основах. Хоть яка вона числом велика, однак не має ще вироблених і сконсолідованих сил, конечних до будови держави. — Ми задивилися в Соборну Україну немов у фантом і через те ніякої України не уратуємо і всьо у себе загирили. Ратуймо перше себе, а коли самі двигнемося, то й Україні допоможемо. Зрозуміймо се добре, що наша Галичина має бути Піємонтом для України“.

„По розваженню всього дотепер сказаного треба признати, що всі наші змагання і ціла наша політика мусить йти иншою дорогою, ніж дотепер. Мусимо також признати, що нам треба мужів, які провадилиб політику нашого народу реальну і позитивну і які числилисяб з дійсними конечними обставинами. Як вже попередно сказано, вони мають в повній любві до свого народу стояти на позитивнім ґрунті катол. ідеольоґії та заразом зберігати повну льояльність для держави, в котрій тепер знаходимося. Їх політика не сміє бути вузкоглядна, сервістична, масенькахитра, продайна, але зі всесторонною орієнтацією, поважна і розважна, для загального добра народу, достойна і наскрізь чесна. Вони мають

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 24. БЕРЕЗНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Майбутня війна.

Вона прийде. — Як її бачить один журнал. — Конфлікти і союзи. — Вислід боротьби.

Що вона прийде, про це ніхто не сумнівається. Про це вже подбають політики, яких метою за висловом австрійського ґен. Кравса: завсіди робити війну. Робити її тоді, коли є певність виграти. Політика миру є завсіди оманою. Вона полягає на тому, щоб заскочити приспаного противника.

Війна, за висловом цього-ж самого ґенерала, розвиває енерґію й запевнює поступ: елімінує слабі народи, т. зн. менше вартні, а щадить тільки сильні...

З нагоди недавніх нарад над военною можливістю на женевській цирковій арені французький журнал „Vu“ присвятив один свій спеціяльний випуск найближчій війні, такій, якою вона могла би бути у 1932 р. Незвичайно цікаві фотографічні тріки, інтервю з актуальними представниками сучасної політики і врешті багата фантазія, що має всі дані стати якнайбрутальнішим реалізмом. Все це робить це число настільки цікавим, що варта познайомити з з його змістом й українського читача. Тим більше, що й східні кордони сучасної Польщі позначені на плянах, що їх дає „Vu“ сіткою будучих приємностей, які нам доведеться переживати.

Pro domo sua. Ми написали на щастя свій репортаж про „кінець Парижа“ цілий місяць скоріше. Пишемо: на щастя, бо по виході цього числа „Vu“ ми могли би діждатися досить неприємного закиду: пляґіяту. А так, хоч не хоч, мусите повірити, що і ми пережили один день будучої війни...

Вертаймо до річі. Не можна не підкреслити блискучих знимок у цьому журналі, гідних справді сучасної західної техніки. При помочі пензлів, кривих зеркал і ножиць удалось створити редакторам своєрідні фотомонтажні архитвори, не позбавлені їдкої злоби!

Ось на тлі мадонни Мурілля мати з дитиною — в масках. Ось бомбардування Парижа: розвалені будинки, ґази; сеанс у „Палаті послів“ серед ґазового диму, який повзе по землі, а проте не перешкоджає всім послам слухати в комплеті промови Бріяна. Всі розуміється в масках. Ось вежа Айфля коміть головою, ось звалища Берліна, руїни Ватикану і сталеві німецькі шоломи на вулицях Риму. Побіч цього маса справжнього, вже „реалістичного“ матеріялу: літаки, димові заслони, кораблі й всякі прилади, які лише міг видумати людський ґеній.

І справді: що булоб, якби вибухла війна в 1932 р.? Співробітники „Vu“ відповіли на це все „оригінальним“ матеріялом, комунікатами з поля бою, голосами преси, промовами, усе датоване 1932...

Причини, що моглиб викликати війну? Вони все знайдуться! Питання і провокуюче і наївне. Ми полишимо на боці питання т. зв. меншин, а візьмемо наприклад Німеччину: 5 міліонів безробітних. Німеччина дуситься сама в собі не маючи кольовій, деб вона могла виладувати надмір своєї енергії. Ніяких виглядів природним порядком на краще не має, ніхто даром не дасть ні вугілля, ні металю... Отже... Але і Німеччина є лише одною фігуркою на шахівниці Европи й світа. Це не вона ні справа коридору або Галичини, що моглиб дати привід до нової світової війни. Є, за висловом ґен. Людендорфа (поруч його клича: „Нам грозить світова війна!“), причини зовсім інтернаціонального характеру, а саме змагання трьох сил, що себе абсолютно виключають: католицький світ, масони й III-ий інтернаціонал.

Кожна із тих трьох сил хоче заволодіти світом. Цікаво, Людендорф вважає, що тимчасово дві з тих сил можуть получитись проти третьої, і то дві такі неймовірні, як Ватикан-більшовизм чи радніше: Італія, СРСР, Туреччина, Англія (евент. невтральна) проти Франції та її союзників. Втягнути в цю боротьбу Німеччину Людендорф уважає божевіллям — вона булаб роздушена в кількох годинах.

Вислід цієї боротьби? Зачалася війна, катастрофальні революції і винищення Европи. Лишаться евентуально дві сили: Америка — СРСР, але вони також знищать себе взаємно і тоді Европа стає в обличчі найбільшої загрози: жовта і чорна небезпека.

Як бачимо, зовсім Шпенґлерівський песимізм. Причин до війни є скрізь досить і дрібних і загальних. Та нас цікавить питання: якою буде ця нова війна?

Хоч земля лишиться надалі рішаючим про вислід тереном, так головні бої будуть вестися у воздусі. Літаки є найкращою зброєю і то передовсім атакуючою. Літак, якого промінь ділання сягає 700 км., може взяти із собою цілу тону бомб, з яких знову-же деякі досягають 500 кільо ваги й при вибуху викидають землю на 13 м. глибоко, а бетон на 3 і пів метра. Є й інші.

Німці ще в 1918 р. винайшли спеціяльні запальні бомби, та їх не використали, бачучи певну свою програну й з остраху перед надто великим реваншем. Це малі кулі, збудовані з „електрону“, майже чистої магнезії й алюмінію. Падаючи, вони розгріваються до 3000 степенів і їх ніщо не може загасити. Кільканацять літаків може ними моментально спалити ціле місто.

(Докінчення буде)

зати початок і зробити пролом в тій нашій вулкоглядців, загумінковій, заговистій та зарозумілій дотеперішній політиці. Вони мають виступити з ясною програмою, зачеркнути точні витичні лінії своєї політичної діяльности і послідовно її реалізувати. Вони мусять бути приготовані на многі і сильні упередження, підозріння і перепони, як се у нас звичайно буває. Однак не сміють зразитися. Без жертви і терпіння ніяка добра і хосенна ціль не осягається. Рівнож нехай зрозуміють, що на се треба часу, заки справа та скристалізується і набере сил і значіння. Нехай їх буде мало, нехай буде кількох, але витревалих і свідомих свого завдання, бо не в численній масі, а в ідеї сила".

Кінчиться ця частина Листа розділом про пресу. Тільки католицька преса може якслід вивязатися з завдання, яке на неї покладає така політика.

Мотиви „Пастирського Листа".

У четвертій і останній частині Пастирського Листа станиславівський владика зясовує мотиви, які вплинули на його появу. Крім того зясована тут і ціль Листа. На самому початку читаємо таке застереження:

„З цілою рішучістю застерігаюся проти всяких підозрінь і посуджувань, немовби я се нинішне письмо написав, як оферту для поляків. В моїм життю я старався по моїм силам йти простолінійно. Популярністю в моїм життю я не тішився, а тепер на старість дбати за популярність також не думаю. Дбання за популярність і жажду популярности уважаю за найбільшу небезпеку для Епископа. Популярність може Епископа запровадити у більшу неволю, ніж вязниця. Може його обезсилити і вчинити неспосібним до його діяльности як Епископа і до поширення Божого царства в людських душах. Я незмірно вдячний Господу Богу, що мене досі оминув від погубної сіти популярности сего світа. Впрочім сам зміст сего мого письма зовсім не надається на позискання популярности ані з боку поляків ані з боку українців, хотяй я старався обєктивно сказати правду одним і другим... Ходило мені о се, щоб поляки зрозуміли, що українці хотяй в меншости можуть помогти або зашкодити польській державі, та що інтерес українського народу се також інтерес польської держави. Історія сплела оба народи не на се, щоби взаїмно себе побивати, ненавидіти і нищити, але щоб уладнати по справедливости взаїмні відносини і сповняти велику місію, яка на Сході чекає оба народи".

„Для українців написав я се письмо, щоб дати можність виходу з сліпої вулиці, в яку загнала їх дотеперішна політика, та ціла їх діяльність. Знаю, що многі між українцями нарікають на ті невиносимі і заострені відносини між поляками й українцями, а бояться явно з тим виступити. Тому мав я відвагу забрати голос в тій справі, щоб людям доброї волі в українськім народі дати можність вийти з їх дотеперішного пасивного становища і забрати голос та явно сказати: дальше так бути не може. З другого боку хотів я сим моїм письмом ступити оружіє деструктивним і невідповідальним чинникам, яких етчайдушна діяльність український нарід не тільки досі не двигла, але спричинює необчислимі шкоди і навіть провадить в пропасть. Словом, я бажав сим своїм письмом кинути сніп світла на ту пэмороку, яка залягла душі поляків і українців і дати спроможність розвязки в тій замотаній і невиносимій ситуації. Під тою розвязкою однак я не розумію сю у нас ненавистну угодовість, чи хвилевий політичний компроміс, але тревале уладнання відносин, як сего вимагає обєктивна справедливість. Українці мають бути вповні льояльними горожанами польської держави, а знов польська держава має вповні сповняти всі їх слушні і правні домагання національні і культурні. — І тому моє письмо не змірює до створення тільки хвилевої політичної конюнктури, але радше дає сталі вказівки політичної діяльности на тепер і на завсігди, без огляду чи ми булиб у польській чи якій иншій, чи малиб свою самостійну державу, бо при написанню я руководився не тільки теперішними обставинами, але головно і передовсім засадами віри, совісти й етики. Сим також не хотів я особисто і безпосередно ангажуватися до політики. Становище моє як католицького Епископа мені на се не позволяє. Моїм обовязком є з прислугуючого мені права й уряду католицького Епископа стояти на сторожи і чувати, щоб і в політиці були збережені засади катол. віри й етики. Я завсігди старався стояти осторонь від політичної акції".

Ось і цілий „Пастирський Лист" Преосв. Григорія Хомишина „До людей доброї волі" на суто-політичні теми. Це політичне „кредо" станиславівського владики покривається зі становищем „Нової Зорі" в порушених ним справах, а крім того є воно своєрідною інтерпретацією до політичної платформи заснованої минулого року Української Католицької Народньої Партії (УКНП).

Відгомін розвязання української гімназії в Тернополі.

II.

З чотирьох учителів поляків усі одержали посаду, а з українців тільки Юліян Мінко в Пабяніцах коло Лодзі й Ілля Цінцірук у Бродах та учитель від руханки Дмитро Чорний, котрий вернув на свою посаду в народній школі. Перенесено в нечинний стан з днем 1. листопада 1930 р.: директора Михайла Губчака й учителів: Ілярія Бриковича, Івана Боднара, Тому Водяного, Олену Гаврилкову (від рисунків), Івана Галущинського, Павла Дякова, д-ра Данила Керничного, Прокопа Лукасевича, д-ра Михайла Соневицького, Ярослава Танчанківського, Олександра Филиповича, д-ра Льва Цегельського і Василя Хирівського. Речинець нечинного стану минає 1. травня ц. р., але вже 16. ц. м. проф. Боднар і проф. Танчаківський, а в дні 17. ц. м. проф. Брикович одержали однозвучні повідомлення з дирекції І. польської гімназії, котра переводить ліквідацію розвязаної гімназії, які подаємо нижче як історичні документи нашого сучасного лихоліття:

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie dnia 2. marca 1931.

Nr. II. 4130/31.

Do Pana Jana Bodnara, pozostającego w stanie nieczynnym profesora b. gimnazjum państwowego z ruskim językiem nauczania w Tarnopolu.

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) oraz art. 29 ustawy z dnia 11. grudnia 19 3 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (D. U. R. P. Nr. 6 poz. 46 z r. 1924) zwalniam Pana ze służby państwowej z dniem 30. kwietnia 1931 r., z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Pana w stanie nieczynnym i równocześnie przenoszę Pana w stan spoczynku.

Zarazem na podstawie art. 76 p. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (D. U. R. P. Nr. 36 poz. 34) wyjaśniam, że decyzja ta jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj, niezależnie od możliwych uprawnień do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Podsekretarz Stanu
K. Pieracki mp.

Dyrekcja Państwowego Gimnazjum Im. Wincentego Pola w Tarnopolu Nr. 202/31.

Tarnopol, dnia 15. marca 1931 r.

P. Jan Bodnar, zwolnienie ze służby i przeniesienie w stan spoczynku.

Do Pana Jana Bodnara pozostającego w stanie nieczynnym profesora b. gimnazjum państwowego z ruskim językiem nauczanią w Tarnopolu.

Dyrekcja państwowego gimnazjum I. im. Wincentego Pola w Tarnopolu przesyła Panu nadesłany tu pismem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego z dnia 13. marca 1931 r. Nr. II 3133/31, dekret Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2. marca 1931 Nr 4130/31, zwalniający Pana na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (D. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) oraz art. 29 ustawy z dnia 11. grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem fukcjonarjuszow państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 6 poz. 46 z r. 1924) ze służby państwowej z dniem 30. kwietnia 1931, z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Pana w stanie nieczynnym i przenoszący Pana równocześnie w stan spoczynku.

Wymiar uposażenia emerytalnego zostanie dokonany osobnem zarządzeniem Kuratorjum O.S.L., o czem zostanie Pan w odpowiednim czasie zawiadomiony.

Zarazem zechce Pan przedłożyć Dyrekcji tutejszego zakładu niezwłocznie wszelkie dokumenty osobowe, znajdujące się w posiadaniu Pana a dotyczące przebiegu dotychczasowej służby, dowód wspólności małżeńskiej, względnie w razie separacji dowód, że cięży na Panu obowiązek alimentacji, zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej i instancji stwierdzające, iż żona Pana nie pobiera uposażenia lub zaopatrzenia z instytucji państwowej, wreszcie dokładny adres zamieszkania po przejściu w stan spoczynku.

Dyrektor:
D. Pytel mp.

2 załączniki.

Наразі перенесено на емеритуру з днем 1. травня ц. р. трьох заслужених педагогів у силі віку, що мають всього по около 25 літ служби. Інші з вичислених ждуть своєї черги. Директорові Губчакові запропонувала Кураторія посаду учителя в польській державній гімназії в Кобрині на Поліссі, в одній з найбільше запалих закутин східних „кресів", але покищо він туди не пішов.

Ліквідація гімназії на укінченні і то у хвилі, коли дехто з українського громадянства думав, що влада поробить кроки для її реактивування. Будинок розвязаної гімназії заняла креована з днем 1. листопада 1930 р. ад гок польська державна дівоча гімназія, так, що при теперішньому стані українська гімназія не малаби приміщення і тоді, колиб її реактивували. Одначе на останнє не заноситься і за учнями йдут на „зелену пашу" і їхні вчителі.

——o——

З голосів польської преси.

„Слово Польске" корригує статтю Т. Голувка.

Недільне „Слово Польске", помістивши повнотою відому нашим читачам статтю пос. Т. Голувка на тему „польсько-української угоди", принесло одночасно передову статтю п. з. „По розмовах з УНДО-м", в якій стверджує, що ті розмови перервано, бо вони не дали ніякого результату. Таким чином — пише „Сл. П." — „українські сепаратисти йдуть на дальшу боротьбу і звертаються до Женеви. Наслідків тої боротьби, як підніс презес Голувко, не лякаємось. Доведе вона тільки до того, що широкі маси руського населення відвернуться остаточно і цілковито від „зах.-українських партійників, ідучи назустріч таборові марш. Пілсудського".

Потішившись тим, „Сл. П." пише далі: „Цей момент польське громадянство в Малопольщі Східній повитає з радістю. Бо всупереч зовнішньому виглядові, з виїмкою ендецької групи, що не має більших впливів (?!) на нашому терені, як це від 1926 р. виказують усі вибори, — польське громадянство не чує ані ненависти ані неохоти до братнього етнічно населення (?!), з яким жиє „під одним дахом". Ані ребелія 1918 р., ані дальший етап тої ребелії, викликаний саботажистами в м. р., не створили по польській стороні тої ненависти, бо польське населення знає, що цю боротьбу викликали агентури, всупереч волі широких мас руського населення".

Після цього „Сл. П." уважає за свій обовязок „ствердити", що „українське громадянство" (в лапках — Ред.), як однородна національність, у нас не істнує. Істнують — мовляв — „русини, що вважають себе за часть українського народу, котрий щойно в XIX. віці на літературі Котляревського і Шевченка дійшов до усвідомлення собі свого питомого „я" і свого облича, істнують ще нині „москвофіли", а врешті такі русини, що не є ані „українцями" ані „москвофілами" і свій національний розвиток вяжуть тісно з розвитком польської держави. Війну з польськістю підняла тільки та часть руського населення, яку зорганізував сепаратистичний „зах. український" табор. Одначе додаймо, що протипольський фронт того табору є в яскравій суперечности з дійсною державною рацією українського народу. „Наддністрянські українці" або „галичани", як їх попросту називають побратимці знад Дніпра в 1919 і 1920 рр. не вагалися вести яскравої протиукраїнської політики, вяжучись з ворогами українського народу, йдучи разом з Денікіном чи то з більшовиками проти Польщі, по стороні якої боролися з гнобителями свого краю правдиві українці під проводом Петлюри, Сальського чи Омеляновича-Павленка".

З цих причин, мовляв, політики з Українського Клюбу не могли зрозуміти п. Голувка, коли він, заявившись найщирішим приятелем українського народу, домагався від них політики дійсно й активно льояльної супроти Польщі в інтересі „українського народу як цілости" Вониж — каже „Сл. П." — не могли зрезигнувати зі свого дотеперішнього відношення до польського народу, бо ненависть до Польщі є угольним каменем, на якому збудували свій табор.

При кінці „Сл. П." „стверджує" ще раз, що польське громадянство не чує ніякої ненависти до „русинів", що побіч „зах. українських" сепаристів „руське населення складається ще з інших груп, які рішуче протиставляться протипольській політиці того табору" і що, мовляв, навіть щирі українські патріоти мусять рахуватися зі змаганнями „українського народу як цілости", що вимагають зближення народів польського й українського супроти спільного противника — Росії. А ствердивши це, заявляє, що табор марш. Пілсудського має всі підстави порозумітися „понад головами сепаратистичних політиків з руським населенням Східної Малопольщі", аби запевнити цій гарній і богатій дільниці „великий розцвіт у рямцях могутньої Річипосполитої Польської"

На маргінесі цієї статті можна би сказати неодно, зокрема про фарисейство й облуду її автора. А вже просто комічне враження роблять запевнювання „Слова Польского" про те, що польське громадянство „не чує ненависти до братнього етнічно населення". Про це запевнює поважно орган, який цілими роками аж до останніх днів нічого іншого не робив, тільки цькував польське населення проти українського народу, якому відмовляв усіх прав, орган, що жив з цього цькування і причинився у львиній части до засліплення шовіністичною дурійкою цілого польського громадянства в нашім краю. І тепер, ставши органом місцевих бебеків, які на нашому терені переняли під свій прапор цілі легіони вшехполяків, цькує „Сл. П." дальше проти всіх змагань нашого народу, як на це вказує хочби недавна несамовита кампанія того органу проти нашої церковної єрархії.

Шож до твердження „Сл. П." про поділ українського громадянства на три окремі групи, то це, що правда, побожне бажання того органу і він та його група немало напрацювалися для створення такого поділу. Одначе той поділ виглядає так поважно тільки в уяві „Сл. Польского", якого редакція хіба найліпше поінформована от хочби про те, яку силу і впливи має в нашому громадянстві група Мих. Бачинського, покликана до життя місцевими бебеками. Та групка, як відомо, концентрується біля комісаря Нар. Дому М. Бачинського і її членів можна порахувати на пальцях двох рук...

Таксамо виглядає запевнювання „Сл. П." про можливість порозуміння „понад головами сепаратистичних політиків". Про таку можливість чули ми з польського боку вже нераз, хоч чогось подібного не було ще ніде під сонцем. Це вже буде чисто польський винахід і справді цікаво, як він буде виглядати у практиці...

Помер б. канцлер Мілєр.

У суботу 21. березня помер б. канцлер Німеччини Герман Мілер. Покійний родився 1876 р. у Мінхені. Послом до райхстаґу Мілера вибрали 1916 р. В 1919. вибрали його до Нац. Зібрання. Після упадку Шайдемана був міністром закордонних справ у кабінеті Бавера. Він теж м. і. підписав версайський трактат від імені Німеччини. Вперше іменований канцлером Німеччини 1920 р. після невдалого монархістичного замаху Капа. В 1928 р. після виборчої побіди соціялістів узяв удруге в свої руки керівництво уряду. Німеччину заступав у Лізі Націй підчас вересневої сесії 1930 р., як заступник хорого мін. Штреземана. Дня 28. березня 1930. Мілер зголосив димісію кабінету, бо не міг прийти до порозуміння з власною партією (соц. дем.) в справі фінансової реформи Мольденгавера.

За засіданні пруського сойму президент Бартельс присвятив згадку пок. Мілерові. Посли встали з місць. Не встав лише одинокий комуністичний пос. Штайнфурт. Прийшло до суперечки послів, у якій оплювали Штайнфурта.

Тіло перевезли у крематорію. Прапори на держ. будинках опущені до половини маштів. У похороні візьме участь голова II. інтернаціоналу Вандервельд.

—o—

Посмертна виставка картин П. Холодного.

В неділю, 22. березня ц. р. відкрили в 12. год. в полудне посмертну виставку малярських творів Петра Холодного. Виставка влаштована в Національному Музеєю заходами окремого Комітету прихильників і поклонників таланту великого Покійника. Вона тріватиме до кінця квітня.

Від Організаційного Комітету відкрив виставку його голова о. д-р Й. Сліпий, ректор греко-кат. Дух. Академії. У своїй промові кинув сніп світла на життя і творчість П. Холодного. Потім виголосив реферат про творчість Покійника директор Нац. Музею д-р Іл. Свєнціцький.

На виставці зібрано понад 350 експонатів. Виставка варта того, щоби її відвідали якнайширші кола нашого громадянства. В найближчих числах „Діла" подамо фахову оцінку виставлених творів.

—o—

ПОМЕР ПРОФ. ЗУБАТИ.

У Празі помер визначний вчений Йос. Зубати, професор порівнюючої фільольоґії, голова Академії Наук і Мистецтв, член ріжних наукових чеських і закордонних товариств.

Інтервю еп. Хомишина.

Епископ Хомишин приняв на авдієнції представника „Газети Поранної". Еп. Хомишин заздалегідь застерігся перед політичними настроями та фактами. Польсько-українська дійсність у Сх. Галичині вимагає скорого розглянення та радикальних змін. Щоби виконати те, треба вишукати людей доброї волі з польського й українського боку та почати конкретну акцію задля усунення обопільних непорозумінь. Хай це буде покищо малий гурт людей, що глядять тверезо в будуччину, що позит. думають і хай відразу накреслять ділянку тієї важної справи. Годі тратити час. Витворився стан дуже шкідливий для обох національностей. Не треба зволікати, а відразу збудувати напрямні співжиття та співпраці в політичнім, господарськім і культурнім напрямку. Відповідні люди до того є. Це мусять бути люди вирозумілі, спокійні та дуже досвідчені. Праця трудна, та не вільно створювати комплікацій.

—o—

Замкнення сесії сойму та сенату.

На суботнішньому засіданні сойм розглядав бюджет із поправками, пороблениим сенатом.

У дискусії мін. Матушевський у промові м. ін. сказав, що бюджет не є дефіцитовий. Про дефіцит можнаб говорити, колиб він, як його опоненти не мав охоти передбачувати. А уряд має відвагу передбачувати й найгірше. Уряд усе найде засоби, щоби збільшити доходи, а зменшити видатки.

Пос. *Луцький* заявляє, що бюджет не відповідає платничій силі населення, а спеціяльно обтяжує українське населення, чого доказом є, що Сх. Галичина дає державі більше доходів, ніж інші дільниці у ділянці безпосередніх податків. Жаліється на перетяження податками українських кооператив, які є переслідувані. Тому, що політика уряду, яка довела до пацифікації, а пізніше до розвязування українських кооператив і товариств, не змінилася, тому, що бюджет є понад сили населення, перестерігає перед дальшим веденням такої політики та заявляється проти бюджету.

Всі поправки сенату сойм приняв.

Опісля премієр Славек відчитав декрет президента держави про замкнення бюджетової сесії сойму.

У сенаті йшла ще дебата над алькоголевим законом. У голосуванні сенат приняв закон у соймовій стилізації.

Опісля прем. Славек відчитав розпорядок президента про замкнення бюджетової сесії сенату.

У справі надужить у Сх. Галичині.

У пятницю на засіданні сойму Український Клюб вніс дві інтерпеляції в справі надужить влади у Сх. Галичині. Маршал сойму відмовився приняти ті інтерпеляції тому, що там ужито термінольоґію „Сх. Галичина". Після наради з маршалом сойму голова Українського Клюбу змінив в інтерпеляції цю назву на „південно-східні воєвідства".

Надзв. сесія сойму в справі конституції.

У парл. колах здогадуються, що надзвичайна сесія сойму та сенату, яку скличуть у справі реформи конституції, збереться в травні. Передтим появиться інтервю марш. Пілсудського про зміну держ. устрою.

Дітей не били?

У пятницю на нічнім засіданні сойму пос. Баліцька (Кл. Нар.) мотивувала наглість внесення опоз. клюбів у справі шкільних дітей у Залісі на Поморі, яких бив учитель Фрончковський за те, що не купували карток на імянини Пілсудського.

Мін. освіти Червінський сказав, що вислав комісію до Заліся. Вона переслухала ряд селян, які мають дітей у школі, та всі сказали, що не знають нічого про побиття. Тому міністр звертається до внескодавців, аби вплинули, щоби преса відкликала те, що писалося про побиття. Коли того не зроблять, то мусить заходити підозріння, що тут не йшло про добро шкільництва, а про цілі багато менше щирі і значно менше вловимі.

Внесення як звичайне відіслали до освітньої комісії.

—o—

УЧЕНИК ПОМЕР У КАРЦЕРІ УЧИТЕЛЬКА ПОВІСИЛАСЯ.

У Корцевичах (Люблинщина) учителька Кашинська замкнула 8-літн. ученика Мелинського в комірці та забула про це. На другий день прийшла мати хлопця та найш[illegible]. Юрба селян прийшла до школи, щоби [illegible]тися на вчительці, та застала там уже трупа вчительки, що повісилася. Селяни хотіли здемолювати школу. Поліція розігнала селян.

ДВОБІЙ ПОСЛІВ.

У Варшаві відбувся двобій на шаблі між пос. Кавецьким (НД) і Косидарським (ББ). Оба посли вийшли ціло. Тому два тижні пос. Кавецький мав двобій із пос. Полякевичем на пістолі. Оба двобої були в звязку з тим, що пос. Кавецький підчас дискусії над бюджетом мініства військ. справ перебив промову пос. ген. Галіци (ББ) окликом: „Ми не хотіли служити німцям".

МІНІСТР ЗЕМЕЛЬНИХ РЕФОРМ ПРО ОСУШЕННЯ ПОЛІССЯ.

Міністр земельних реформ проф. Козловський на конференції з ґен. директором Жид. Тел. Агенції Ляндавом, дир. льондонської централі Ж. А. Т. Смолярем і дир. варшавського бюра Ж. А. Т. Мозесом говорив про скольонізування поліських болот. Проект осушення болот на Поліссі має на меті заосмотрити в землю малоземельних селян. Самособою, уряд не вестиме екстермінаційної політики проти котроїнебудь національности, одначе не думає надзвичайно опікуватися жидами, бо це моглоб викликати невдоволення вбогого поліського населення. Щоби болота перемінити в урожайні поля, це потреває бодай 20 літ. Тепер роблять меліораційні досвіди на 5.000 гект. Для здійснення пляну треба 400 міл. зол. Після закінчення меліорації ті землі розпродадуть. Передовсім продаватимуть ріллю досвідним рільникам. Братимуть під увагу теж зголошення людей, що не мають відповідного рільного досвіду.

ПЕРЕЇХАНИЙ ТРАМВАЄМ.

У Львові на вул. Жовківській переїхав трамвай 72-літн. Йоеля Рапапорта. Він помер у шпиталі.

СПОРТ

ПОҐОНЬ—УКРАЇНА 9:1 (5:1).

Товариські змагання, розіграні на болотнистому, виповненому баюрами грищі, закінчилися заслуженою високоцифровою перемогою Поґоні, що переважала Україну в усіх частях. Україна, яка ще в першій половині загрожувала кілька разів поважно воротам противника і стрілила в тому часі одинокого ґоля (Воробець — з карного), ослабла в другій половині цілковито, так, що гра велась без перерви на II половині. До двоциферного висліду не допустив воротар (у II. части) Бутель, що зловив, стоячи по коліна в болоті, кілька сильних стрілів. Натомість Калецький, що грав на воротах у І. половині, пропустив два ґолі можливі до зловлення, а до того кожний зловлений мяч викопував лєви на кілька метрів, і то постійно під ноги противникові. Взагаліж треба сказати, що українська дружина вже по перших двох здобутих воротах противника непотрібно спешилася і стратила голову, що, розуміється, мусіло вплинути на вислід змагань. До того Поґонь відбула на томуж грищі вже кілька тренінґів, підчас коли українська дружина виступила до цих, на всякий спосіб не легких, змагань без ніякої підготовки. З змагунів України не вибивався спеціяльно ніхто, в Поґоні грали всі на Козока, що сам один стрілив 4 ґолі. Публики було до 2.000 душ. Суддя п. Курцвайль.

ЧОРНІ—ЛЕХІЯ 7:2 (4:1).

Змагання ці, поминувши добре грище Чорних, робили подібне враження, як змагання Поґоні з Українюю. Чорні дусили безперервно Лехію, яка увесь час тільки боронилася і щастям може уважати, що дістала тільки 7 ґолів. Для Лехії, яка грає тепер в Лізі, це не дуже приємні гороскопи. Публики до 500. Суддя п. Волер.

ГАСМОНЕЯ—ЮТШЕНКА 5:1 (2:0).

РЕКОРД—ЧОРНІ І. Б. 4:2 (2:2).

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Краків. Гарбарня—Варшавянка 4:1 (2:0).

Варшава. Польонія—Краковія 2:2 (2:1).

З листів до Редакції.

До Хвальної Редакції щоденника „Діло" у Львові.

Прохаємо Вас опублікувати в найближчому числі Вашого щоденника слідуючий комунікат:

Мировий Суд Українського Лікарського Товариства у Львові в справі д-ра О. Прийми і д-ра І. Курівця на останньому засіданні дня 19. березня 1931. в присутности д-ра Івана Бережницького і д-ра Степана Дмоховського як заступників д-ра Остапа Прийми; д-ра Максима Музики і д-ра Володимира Щуровського як заступників д-ра Івана Курівця під проводом д-ра Маріяна Панчишина, по розглянені справи, вирішив одноголосно як слідує:

1) Помістити в часописі „Діло" оголошення такого змісту: Справу спору д-ра Остапа Прийми з д-ром Іваном Курівцем Мировий Суд Українського Лікарського Товариства вирішив по думці приписів лікарської деонтольоґії. Тим самим справа остаточно полагоджена.

2) Суд уважає оголошування Апарату Zeileis-а в пресі за невідповідне.

Львів 19. III. 1931.

Д-р Маріян Панчишин, д-р Іван Бережницький, д-р Степан Дмоховський, д-р Максим Музика, д-р Володимир Щуровський.

—o—

НОВИНКИ

— **Недуга Впр. митрополита Шептицького.** Довідуємося, що Впр. митрополит Шептицький несподівано занедужав. Лікує Його д-р М. Панчишин. Самозрозуміло, що всі авдієнції відпадають аж до видужання, чи до відкликання.

— **Конференція в справі мови на Закарпатті.** Дня 17. ц. м. в Празі почалась конференція, скликана міністерством освіти ЧСР. для вирішення „язикового питання" на Закарпатській Україні. В склад конференції ввійшли представники „Просвіти" о. Волошин і д-р Панькевич, москвофіли: д-р Фенцик і д-р Камінський, та представники міністерства: д-р Полівка і д-р Вайнгардт.

— **Самогубство студента політехніки.** У Львові в Єзуїтськім городі застрілився 20-літн. студент політехніки Стан. Шпіґель. У листі до батьків (батько залізн. інжинір) молодий самовбійник каже, що не має сил боротися з життям.

— **Згоріло 12 господарств.** У Чертежі (Станиславівщина) повстав огонь у комині Іллі Кізишина. Зайнялися сусідні будинки й згоріло їх 12.

— **Вбивство задля маєтку.** У Жукотині (пов. Коломия) Мих. Стадничук вдушив свою багату своячку 51-літню Параску Стадничук. Він хотів так здобути її маєток.

— **Самогубство в трибах машини.** В Сливках (пов. Калуш) кинувся між триби тартаку Як. Розенфельда 23-літн. Семань Кос. Трибове колесо відтяло йому голову.

— **Згинув у ріці.** В Тумирі (пов. Станиславів) найшли в потоці трупа умово хорого Вас. Радика. Він нездужав на епілепсію і як переходив кладкою, впав у воду й утонув.

— **Вийшла в футрі, вернула без футра.** У Варшаві при вул. Граничній одна елеґантна молода дама вийшла в дорогім футрі з дому і зараз на вулиці приступили до неї екзикутор та поліцай і стягнули з неї футро за незаплачені податки. Дама підняла крик, публика обступила її й почала авантюру, але поліція розігнала публику і дама, що в дорогім футрі бігла до кавярні на рандку, вернула плачучи до дому без футра.

— **На польсько-радянськім кордоні.** В прикордоннім селі коло Олькович вояк радянської прикорд. сторожі, татарин, маючи з командантом своєї станиці якийсь конфлікт за його дочку, замкнувся в його кімнаті і цілу годину відстрілювався крісом, при чому вбив 3 особи, між ними жінку команданта станиці прикорд. сторожі. Після того підпалив дім і згинув сам у полумях.

— **Скрипки з сірників.** Люблинський радіотехнік Копицінський виробив новий тип скрипки, яка зложена з самих сірників, склеєних звичайним столярським каруком. На виконання тієї скрипки Копицінський вжив 4500 сірників і працював над нею 3 місяці. Знавці говорять, що голос тієї скрипки перевищує голоси і найкращих дотеперішніх скрипок.

— **Важне для вязнів.** Естонський сойм ухвалив закон, яким дозволяється вязням, які довше перебувають у вязниці, не лише бачитись зі своїми жінками, але і раз на тиждень перебувати з жінкою одну годину сам на сам у вязничній келії. Так само, коли жінка перебуває у вязниці, то чоловік має право не лиш відвідати її в присутности вязничного сторожа, але і перебути з нею годину в келії на самоті. Цей новий закон викликав оживлену дискусію в пресі, бо виринає ось яке питання: чи цей закон відноситься лише до шлюбних жінок і чоловіків, чи ні. Бож багато вязнів має на волі свої нешлюбні „приятельки", які дуже радо хотілиб скористати з того закону й відвідувати дорогого вязня та прожити з ним годину на самоті.

— **Повоєнний тип.** В Реґенсбурґу закінчився процес проти купця Ерика Тецнера з Ляйпціґа і його жінки, які на спілку отруїли матір Тецнера, убили невідомого молодого чоловіка і намагались вбити Альойзія Ортнера, який діставши удар по голові, встиг втекти і віддати цю пару вбивників поліції. Процес Тецнера був великою сензацією в Німеччині. Тецнер, типово повоєнний злочинець, який за всяку ціну хотів розбогатіти і убиваючи людей, навіть свою матір, говорив жінці: „На війні згинуло нізащо міліони людей, то наші вбивства є дурницею. Нині працюють тільки дурні, а розумні збогачуються без праці". Його жінка була безвольною істотою, яка корилась своєму чоловікові і була знаряддям у його руках. На розправі Тецнер сам казав, що кара смерти для нього найвигідніша, бо сидіти довго у вязниці, це гірше, як смерть. Його жінка на розправі весь час плакала. Тецнера засудили на кару смерти, а його жінку на 4 роки вязниці.

— **Конрад Вайдт у Відні.** Світової слави фільмовий артист Вайдт приїхав до Відня, де на стації привитали його директор одного з театрів і маса народу. В розмові з журналістами він говорив і про свою минувшину: „Маючи 19 літ, скінчив ґімназію і мав студіювати медицину. Але хоч до медицини наганяв мене батько, то я поза плечима батька позичив у матері 5 марок і пішов шукати щастя в театрі Райнгардта. Довший час я був статистом, тримав годинами спис в руках на виставі „Гамлета" і за цю роботу діставав місячно 40 марок. В драмі „Купець з Венеції" я вже говорив на сцені одно речення: „Мій пане, на вас чекає Антоній!" Потім я два роки воював, а коли вернув на сцену, один газетний рецензент писав про мене, що Конрад Вайдт такий артист, як з піску батіг і що Бог зна чого мене пускають на сцену, бо ліпше слухати драньтивий грамофон, ніж мою мову у драмі. В 1917 р. я вступив до фільмового виробництва, а далі, ви самі про мене знаєте".

— **Атлянтида.** Визначний вчений Рафаїл Реквен з Венезуелі приготовляє видання свого твору, в якім доказує, що Атлянтида таки справді істнувала, та що наслідком ґеоґрафічних змін запалась під море. Реквен зібрав цілу масу предметів, добутих у Венезуелі, які доказують, що Атлянтиду заселювали племена схожі на єгиптян та що частина того населення підчас катастрофи Анлянтиди втікла до Венезуелі, де найдено предмети з тієї доби.

— **Українське Лікарське Т-во** прохає українські установи, товариства й організації по містах і місточках Галичини і Волині, де був би бажаний осідок лікаря-українця, подати ласкаві дані про відносини (кількість мешканців, лікарів, евент. можливість посади в Касах Хорих, школах то-що, помешкання і т. ін.) в місті і околиці на адресу **Українського Лікарського Т-ва,** Львів, вул. Гродзіцьких 4/III. Виділ товариства буде мати спромогу на основі цих даних уділювати інформації молодим лікарям, що шукають місця осідку.

— **Концерт пяністки Галі Левицької-Крушельницької.** Карти вступу на концерт пяністки Галі Левицької-Крушельницької продає книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Ринок ч. 10. Членам Муз. Т-ва ім. М. Лисенка у Львові прислугує один білет за половину ціни. Програму концерту подамо в найближчім числі.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: „Справа Дантона", драма на 5 дій Стан. Пшибишевської.

Революціонери вивертають історію вверх дном, історики пробують наново завести в ній лад, а письменники наслідують революціонерів. Кожна доба має свою переоцінку цінностей. Кілька останніх сучасних революцій добуло із дна історії всі ідеї французької революції, щоби їх ще раз пересіяти.

Молода авторка цієї песи актуалізує те, що простудіювала з історії франц. революції пекучими питаннями сучасної доби: свободи, диктатури, впливу маси на ідеольоґію провідників і провідників на масу. Новиною в цьому творі є постать Робеспієра. Авторка залишає із „доказаної" історії в особі Робеспієра такі риси: симпатичний зверхній вигляд, освіту інтеліґентної людини, риси джентельмена з легеньким нахилом до дандизму, роботящість, бездоганне приватне життя, — а з його діяльности два моменти, коли він захитався в своїй фанатичній рішучости. Ці моменти вона вибирає собі довільно (не в справі війни і засуду короля).

Та вся ця традиційна історична характеристика змінюється від одної головної риси: Робеспієр, саме він, а не Дантон і не інші, має проблиски ґеніяльности. Дантон — великий майстер у грі на пристрастях юрби, промовець, мов млинське колесо; Робеспієр — людина, що вміє розуміти психольоґію талановитих одиниць і охоплювати складні ситуації одним блиском ґеніяльної думки.

Песа наскрізь модерна в концепції та формі. У концепції тому, що великі провідники мас і герої виступають перед нами не як статуї, а з усіма своїми людськими слабощами; у формі: бо замість чотирьох-пяти дій одноцільної композиції маємо аж 19 картин.

На тему вірности чи невірности характерів Дантона й Робеспієра можуть історики відновити спір від Гамеля, Тена, Оляра, Карляйля аж до французьких роялістів і англійських лібералів. Драматурґ не журиться такою дискусією; має перед собою авдиторію, що не знає навіть пересічних історичних фактів. Песа втримується живучістю своїх постатей і живістю акції. Обі ці прикмети є в цій песі. Донька великого письменника здала іспит драматичної зрілости. Досить сказати, що публика вислухала песи, яка могла би виповнити не один, а два вечорі: від 7.30 веч. до 1.30 вночі. Французи напевно здемолювали би сцену, щоби пригадати дирекції театру, що не кожний глядач може бути Робеспієром, який у захопленні забуває про сон та їжу.

Песу виставили й грали прегарно. Дантон був темпераментним народнім трибуном, Робеспієр — таємно-небезпечним і привабливим.

м. р.

Поминальне Богослуження

з ПАНАХИДОЮ

за померших членів Дирекції Центробанку бл. п.

Григорія Врецьону,
о. Олександра Темницького,
Костя Паньківського,
Антона Гладишовського

і за службовничку, бл. п.

Ольгу Рудавську

та всіх Покійних Членів Центробанку відбудеться в дні Загальних Зборів у середу дня 25. березня 1931 р. в год. 8-ій рано в Успенській (Волоській) церкві у Львові.

Надзірна Рада
Центр. Кооп. Банку „Краєвий Союз Кред." у Львові.

З приводу одного інциденту на З. Зборах „Обнови".

(Лист до Редакції.)

Хвальна Редакціє!

З огляду на те, що з приводу одного інциденту на Заг. Зборах „Обнови" дня 15. березня ц. р. люди злої волі поширили просто неймовірні і цілком незгідні з правдою сплетні на Товариство, на мене та інших членів виділових і через це вельми розбурхали уми української студентської молоді, — прошу ласкаво не відмовити моїй просьбі і помістити у своїм щоденнику отсі вияснення:

Заявляю, що:

1. Виділ „Обнови" на своїм засіданні перед Заг. Зборами дня 10. II. ц. р. (див. протокольна книга, стор. 39/40) рішив одноголосно не запрошувати до участи в Заг. Зборах представників ніяких неукраїнських товариств.

2. На Заг. Збори без відома Виділу допустив я п. Крушинського і за це я тільки особисто поношу всю відповідальність. Зробив я це ось чому: П. Крушинського, який найшовся у Львові з того приводу, що попереднього дня відбувався зїзд польських студ. католицьких організацій, запросив на Загальні Збори куратор Т-ва з доручення львівського університету проф. Гальбан без мого відома. Коли дижуруючі товариші спинили його при дверах і завізвали мене, п. Крушинський, покликуючися на проф. Гальбана, поспитав мене, чи може він як член Управи Всеславянського і Міжнароднього Союзу Катол. Студ. Організацій, до яких належить і „Обнова", бути приявним на Заг. Зборах. На це я згодився, бо був переконаний, що відмова може „Обнові" дуже пошкодити на міжнародніх і міжславянських студ. Конгресах та що згадані Союзи можуть прийняти таку відмову за образу й витягнути з неї консеквенції.

3. Тільки в такім характері як представника згаданих Союзів повитав я його на Зборах, не знаючи зовсім, що він є рівночасно головою варшавського „Odrodzenia".

4. П. Крушинський, як загально відомо, поминув свою ролю як члена Управи Міжнароднього і Всеславянського Союзу, а почав промовляти також від варшавського „Odrodzenia".

5. Якщо новий Виділ „Обнови", не зважаючи на це вияснення, уважатиме, що я зломив рішення попереднього Виділу, то я піддаюся, як карний член Т-ва, під його суд.

У Львові, 20. березня 1931.

Петро Ісаїв, мгр. фільософії.

Перед новим процесом
за приналежність до У. В. О.

Справа підпалів у Збаражі перед судом.

Прокуратор при окружному суді в Тернополі виготовив акт обвинувачення (цей акт уже правосильний) в справі так званого саботажового підпалу в Збаражі дня 21. вересня 1930 р. і в справі організації української молоді в Збаращині в рядах УВО, обвинувачуючи їх перед судом присяглих в Тернополі за злочин підпалу з §§ 166 і 167 а) і ц) кар. зак. (підпали орґанізовані бандою, що зробила більшу шкоду) і за злочин державної зради з § 58 і § 59 букви б) другий уступ (дальша участь) кар. зак.

Обвинувачені є: 1) Василь Процишин, літ 21, абсольвент ґімназії, родом з Лубянок Нижних, пов. Збараж і 2) Богдан Гевко, літ 16, учень V. кл. польської ґімназії в Збаражі — за те, що вечором в неділю 21. вересня 1930 підпалили господарські будинки поляка Евгена Оборського, інспектора польської державної асекурації (П. З. В. У.) в Збаражі, спричиняючи шкоду у висоті 25.000 золотих. Підпалити мав нібито Василь Процишин, а помагати йому мав Богдан Гевко, при чому підпалу довершили в банді, зорґанізованій для ширення підпалів; отже допустилися злочину з §§ 166 і 167 букви а) і букви ц) кар. зак., за що закон карає карою смерти.

Крім цього є обвинувачені перші оба, а надто: 3) Ярослав Романюк, літ 22, родом з Ходачкова Великого, пов. Тернопіль, студент III. року краківського університету — замешкалий в Тернополі, 4) Луць Ґалещук, літ 24, родом з Лубянок Нижних, пов. Збараж, учень IV. курсу учительської семинарії в Тернополі, 5) Ярослав Кошіль, літ 20, родом з Лубянок Нижних, пов. Збагаж, рільник там-же і 6) Марія Гевко, літ 19, родом з Доброміркн, повіт Збараж, учениця VIII. кл. ґімн. в Тернополі — всі шестеро за те, що шляхом збройного повстання, терору і саботажів змагали до відірвання Східної Галичини від Польщі і створення з неї незалежної держави під назвою Західна Україна, при чому участь усіх цих шестеро обвинувачених була дальшою, чим усі шестеро допустилися злочину державної зради з §§ 58 і 59 буква б) другий уступ кар. зак. Всі згадані вище обвинувачені мали належати нібито до Української Військової Орґанізації (УВО) і всіх закинених злочинів мали нібито допуститися як її члени.

Головна розправа малаб відбутися перед судом присяглих в Тернополі в місяці травні ц. р., але мабуть там не відбудеться, бо прокуратор Музика поставив уже письменний внесок до Найвищого Суду в справі делеґації суду присяглих у Львові. Після всякої правдоподібности так воно і станеться і тоді в часі каденції лави прис. у Львові в травні біжучого року відбудеться велика розправа проти всіх поданих вище обвинувачених, з яких останні чотири від грудня минулого року перебувають на волі і перед судом будуть відповідати з вільної стопи.

В тернопільській вязниці сидять ще від 23 вересня 1930 оба перші обвинувачені, себто Василь Процишин і Богдан Гевко, котрих на випадок делеґації львівського суду негайно відставлять до Бриґідок у Львові. З обвинувачених тільки одному Процишинові грозить кара смерти на шибениці на основі § 167 а) кар. зак., а іншим кількалітня тяжка тюрма. Оборону Василя Процишина обняв посол д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя.

Окружний Суд в Тернополі вислав уже всі акти в карній справі Василя Процишина і тов. до Найвищого Суду у Варшаві, котрий на основі статті 38 кодексу карної прецедури поладнає внесок тернопільського прокуратора і по всякій правдоподібности виделеґує для переведення головної розправи окр. суд карний у Львові.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·50 зол.

Тенденція на масло, молоко і яйця зниживова.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 23. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 23. березня, година 7·15 веч. „Варшавська шопка"; година 9·00 веч. „Варшавська шопка" (театр ляльок).

Малий Міський Театр:

Понеділок, 23. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Вернея.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Король гір".
КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".
КОЛЬОСЕИ: „Хмародер" (Відіям Бойд).
ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Ярош". „Чоловік проти волі". (Ярош, Ордонівна, Мей Бонг).
ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".
ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх.)
ПАН: „Дама в багряниці".
ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мек Кой). „Інтриґант" (Янінгс).
ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".
ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".
ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".
СТИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".
УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Понеділок 23. III. 1931.

Варшава (1411,8) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 191.0 Співає Лентінен. **Льондон** (356.3) 13·00 Клясична музика. **Берлін** (429) 18·15 Музика з готелю Централь. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 18·25 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 15·20 Капеля Гавпта. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт.

Вівторок 24. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·75 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Спів (Гартман). **Льондон** (356.3) 13·00 Концерт солістів. **Берлін** (419) 16·30 Естонська музика. **Стокгольм** (325,4) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Вайса. **Будапешт** (550,5) 12·05 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Година Бетовена. **Париж** (1724,1) 21·00 „Отелльо" Вердія.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.